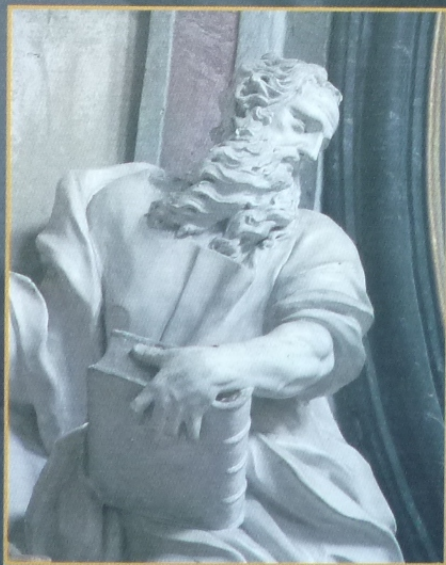

BAROK
V
SOŠE

Miloš Stehlík

BAROK V SOŠE

Miloš Stehlík

Brno
2006

HAGENAUEROVO MODELLETTO V MORAVSKÉ GALERII V BRNĚ

Uměleckoprůmyslové muzeum v Brně – dnešní Ústav užitého umění Moravské galerie – získalo v roce 1909 koupí od A. Swatka ze Salcburku drobné modelletto z pálené hlíny, představující Oplakávání.¹ Sousoší bylo tehdy zainventováno jako anonymní salcburská práce. Toto určení proveniencie odpovídá pravdě; jde totiž skutečně o dílo salcburského sochaře, a to Johanna Baptisty Hagenauera, jehož poměrně bohatý soubor drobných plastik je včleněn do dnešní expozice rakouského umění ve vídeňském Dolním Belvederu.² K této vídeňské kolekci je brněnská plastika v nejužším vztahu; přiřazuje se k ní totiž jako model pro tamní definitivní olověnou skupinu Oplakávání.³

Na obdélníkové, vpředu konvexně vypnuté základně s obíhající profilací tvořenou mělkým výžlabkem vyrůstá v podobě skaliska s naznačenou vegetací podnož, na níž sedí P. Maria, jež podpírána stojícím sv. Janem přidržuje tělo mrtvého Krista.

Děj se tu odehrává ve vzájemném niterném vztahu především mezi Marií a Janem. Miláček Páně má převzít vůči Marii synovskou úlohu Kristovu. Marie není bolestným prožitkem vázána – jak je tomu obvykle u piet – k mrtvému synu, nýbrž hledá oporu a útěchu u Jana. Rodí se tu nový lidský vztah, který mohl vzniknout teprve tehdy, až matka spoluprotrpěla kalvárii a až Janovi zemřel Kristus.

Po formální stránce je model komponován na přední pohled, ale ani při pozorování z postranních pohledů tu není hluchých míst. Drobné dílo ovládá snaha po plastické scelenosti, hmota je citlivě vrstvena úměrným ubíráním materiálu v odstupňovaném vylehčování od masivní podnože směrem vzhůru. Celek skupiny je kompaktní, kubus není příliš narušován a rozhodáván atmosférou.

V podstatě jde u brněnského Oplakávání o vazbu dvou plastických hmot společně vázaných do kompozičního vzorce pyramidy: v předním plánu je to tělo Kristovo, zadní hmotu tvoří Jan s P. Marií, která hraje úlohu zprostředkujícího skladebného článku mezi oběma mužskými figurami. Hmoty postav jsou vpravo při obrysovém pohledu vázány Mariiným levým kolenem, Kristovou hlavou a levou paží Janovou, na druhé straně klouže obrysová linie přes náznaky vegetace, spojené paže Krista a Marie a přes Mariinu zvrácenou hlavu. Obrysový trojúhelník skladby uzavírá Janova hlava. Zde má také svůj vrchol rytmický tok plastiky, jenž počíná pravým chodidlem Kristovým a vede přes jeho dolní končetiny a bezvládně skleslý trup k hlavě, odkud pak přechází přes jeho rameno k hlavě P. Marie a vrcholí v temeni Janově.⁴

Model je ve své obsahové podstatě prost exprese, drama je zklidněno ve výraze, niterný obsah plastiky, odehrávající se na prostorem a časem vymezeném místě, dostává výraz ve skladebných složkách plastického celku.

Při převádění brněnského modelu do definitivní podoby Hagenauerovy olověné plastiky, dnes umístěné ve vídeňském Belvederu, ovlivnil celkové naaranžování Kristova těla mírný převis jeho

Johann Baptist Hagenauer, Oplakávání Krista. Moravská galerie v Brně.